

Mål C-186/24**Begäran om förhandsavgörande****Datum för ingivande:**

8 mars 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberster Gerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

22 februari 2024

Klagande:

Dr. Matthäus Metzler, i egenskap av konkursförvaltare

Motpart:

Auto1 European Cars B.V.

REPUBLIKEN ÖSTERRIKE

17 Ob 23/23s

OBERSTER GERICHTSHOF (HÖGSTA DOMSTOLEN, ÖSTERRIKE)

Oberster Gerichtshof har [utelämnas] i tvisten mellan klaganden, Dr. Matthäus Metzler, LL.M., i egenskap av konkursförvaltare i insolvensförfarandet avseende *gäldenären* [utelämnas], och motparten Auto 1 European Cars B.V., NL-1101BA Amsterdam [utelämnas] angående 62 261,00 euro jämte ränta och rättegångskostnader, i målet om klagandens överklagande av beslut GZ 1 R 110/23m-20 som meddelades av Oberlandesgericht Linz den 21 september 2023, varigenom Landesgericht Linz dom av den 12 maj 2023, GZ 4 Cg 70/22i-10, upphävdes, fattat följande

B e s l u t

I. Följande frågor hänskjuts till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF:

1. Ska artikel 31.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden (nedan kallad

insolvensförordningen) tolkas på så sätt att begreppet infriande av en skuld till en gäldenär – vad gäller en skuld som ska infrias hos förvaltaren men i stället betalas till gäldenären – i den mening som avses i denna bestämmelse, även omfattar betalningar som följer av en rättshandling som gäldenären ingått först efter att insolvensförfarandet inletts och behörighet har överförts till förvaltaren?

Om denna fråga besvaras jakande:

2. Ska artikel 31.1 i insolvensförordningen tolkas på så sätt att platsen för betalning i den mening som avses i denna bestämmelse är den plats från vilken tredje mans betalning sker genom överföring från ett bankkonto som öppnats på denna plats, även om denne tredje man inte är etablerad i den staten utan i en annan medlemsstat, medan rättshandlingen och gäldenärens betalning däremot inte genomfördes i den staten, utan genom en filial som tillhör den tredje mannen, vilken är belägen i ytterligare en annan medlemsstat, nämligen i den stat där insolvensförfarandet inleddes?

II. [utelämnas] [förfarandet förklaras vilande]

S k ä l:

I.

A: Bakgrund:

- [1] Genom beslut av den 25 maj 2022 i ärende nr 17 S 56/22t inledde Landesgericht Linz ett konkursförfarande avseende gäldenären. Klaganden, Matthäus Metzler, utsågs till konkursförvaltare. Beslutet att inleda konkursförfarandet och utse en konkursförvaltare offentliggjordes den 25 maj 2022.
- [2] Motparten, Auto1 European Cars B.V. (nedan kallat Auto1 European Cars), är ett bolag bildat enligt nederländsk rätt med säte i Nederländerna. Bolaget är en av de största säljarna av begagnade bilar i Europa och ingår i en koncern som verkar över hela Europa och har en filial i Österrike. Genom ett köpeavtal som ingicks i eget namn den 2 juni 2022 – det vill säga efter att insolvensförfarandet hade inletts – i denna filial som tillhör Auto1 European Cars sålde gäldenären en personbil till bolaget för 48 870 euro. Efter att fordonet överlämnats i Österrike överförde Auto1 European Cars köpeskillingen från ett konto i Tyskland till det konto i Österrike som gäldenären angett.

B: Parternas argument och förfarandet i det nationella målet:

- [3] Matthäus Metzler har yrkat betalning av 48 870 euro till konkursboet med motiveringen att köpeavtalet ingicks av gäldenären efter att insolvensförfarandet inletts. Gäldenären var ägare till fordonet vid tidpunkten då insolvensförfarandet inleddes. Auto1 European Cars överförde

- köpeskillingen på 48 870 euro till en tredje persons konto (gäldenärens tidigare partner). Därefter sålde Auto1 European Cars fordonet till tredje man, varför Matthäus Metzler har yrkat att värdeersättning ska betalas till konkursboet.
- [4] Vid förhandlingen den 16 mars 2023 utvidgade Matthäus Metzler talan till att avse fordonets marknadsvärde på 62 261 euro.
- [5] Auto1 European Cars har bestritt detta och i huvudsak gjort gällande att gäldenären inte längre var ägare till fordonet vid tidpunkten då insolvensförfarandet inleddes och att det således inte var en del av konkursboet. Bolaget har endast en filial i Österrike och är registrerat i Nederländerna. Överföringen av köpeskillingen gjordes av Auto1 European Cars – och inte av den österrikiska filialen – i Tyskland av en tysk bank. Den enda nationella anknytningen avseende det omtvistade köpeavtalet är att det undertecknades i Österrike och att fordonet även överlämnades där. Den rätt som Matthäus Metzler har gjort gällande föreligger inte, eftersom artikel 31 i förordningen ska tillämpas till följd av den utländska anknytningen. Det är endast möjligt göra gällande Auto1 European Cars ansvar om bolaget kände till att ett insolvensförfarande hade inletts, vilket dock inte var fallet.
- [6] Genom den överklagade domen biföll domstolen i första instans talan i dess ursprungliga omfattning. Den ogillade talan i den del som den utvidgats med ett belopp på ytterligare 13 391 euro (genom en dom som numera vunnit laga kraft). Den fann att den aktuella situationen inte omfattas av artikel 31 i insolvensförordningen. Auto1 European Cars kan således inte åberopa god tro med stöd av denna bestämmelse.
- [7] Appellationsdomstolen biföll Auto1 European Cars överklagande, upphävde domen i första instans och återförvisade målet till domstolen i första instans för förnyad handläggning och avgörande. Appellationsdomstolen gjorde den rättsliga bedömningen att artikel 31 i insolvensförordningen, till följd av unionsrättens företräde, inte endast utesluter tillämpningen av 3 § punkt 2 Insolvenzordnung (IO) (insolvenslagen) utan även av 3 § punkt 1 IO. Betalningen till konkursgäldenären har kontrollerats i Tyskland och genomförts från ett tyskt konto. Följaktligen ska artikel 31 i insolvensförordningen tillämpas. Det föreligger inte någon utredning av huruvida Auto1 European Cars kände till att insolvensförfarandet hade inletts, vilket innebär att det ännu inte är möjligt att göra en slutlig bedömning.
- [8] Matthäus Metzler har överklagat till Oberster Gerichtshof och i första hand yrkat att domen i första instans ska fastställas. I andra hand har han yrkat att domen i andra instans ska upphävas. För det första är artikel 31 i insolvensförordningen inte tillämplig, eftersom bestämmelsen endast reglerar betalning med befriande verkan under förutsättning att det föreligger ett giltigt avtal, vilket dock inte föreligger enligt 3 § punkt 1 IO.

För det andra skyddar bestämmelsen endast en avtalsparts berättigade förväntningar på att medkontrahentens rättsliga rådighet består, men omfattar däremot inte situationer där (såsom i förevarande mål) avtalsparten ingår avtal med gäldenären först efter att insolvensförfarandet har inletts. Dessutom har Auto1 European Cars genomfört den relevanta betalningen i Österrike, vilket innebär att det inte finns någon anknytning till utlandet i den mening som avses i artikel 31 i insolvensförordningen.

[9] Auto1 European Cars har i sin svarsskrivelse i första hand yrkat att överklagandet ska avvisas, och i andra hand att det ska ogillas.

C: Tillämpliga bestämmelser:

Artikel 7 i insolvensförordningen har följande lydelse:

(1) Om inte annat föreskrivs i denna förordning ska lagen i den medlemsstat inom vars territorium insolvensförfarandet inleds (nedan kallad inledandestaten) vara tillämplig på insolvensförfarandet och dess verkningar.

(2) Lagen i inledandestaten ska bestämma förutsättningarna för att inleda ett förfarande, samt för att genomföra och slutföra det. Den ska särskilt fastställa

...

c) gäldenärens rådighet och förvaltarens behörighet,

...

m) regler om vilka återvinningsbestämmelser eller liknande bestämmelser som är tillämpliga. ...

Artikel 31 i insolvensförordningen har följande lydelse:

(1) Om en skuld till en gäldenär ska infrias hos förvaltaren i den medlemsstat där ett insolvensförfarande har inletts men i stället betalas till gäldenären i en annan medlemsstat, ska den betalningen anses befriande om betalaren inte kände till att förfarandet hade inletts.

(2) När en sådan skuld har infriats före offentliggörandet enligt artikel 28 ska betalaren anses inte ha känt till att ett insolvensförfarande har inletts, om inte annat visas. När en skuld har infriats efter offentliggörandet enligt artikel 28, ska betalaren anses ha känt till att ett insolvensförfarande har inletts, om inte annat visas.

Skäl 81 har följande lydelse:

Det kan finnas fall då vissa av de berörda personerna inte känner till att ett förfarande har inletts och handlar i god tro i strid med de nya omständigheterna. För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären därför att de

inte känner till att ett förfarande har inletts utomlands bör betalningen anses som befriande även om den skulle ha gjorts till den utländske förvaltaren.

2 § i österrikiska Insolvenzordnung har följande lydelse:

(1) De rättsliga verkningarna av att ett insolvensförfarande inleds inträder från och med dagen som följer efter dagen för offentliggörandet av innehållet i insolvensbeslutet.

(2) Inledandet av insolvensförfarandet innebär att gäldenären förhindras att fritt förfoga över samtliga tillgångar som omfattas av verkställighet och som vid denna tidpunkt tillhör gäldenären eller som denne erhåller under insolvensförfarandet (konkursboet).

3 § i österrikiska Insolvenzordnung har följande lydelse:

(1) Rättshandlingar som gäldenären ingår efter att insolvensförfarandet har inletts och som rör konkursboet ska inte ha någon verkan gentemot konkursborgenärerna. Motprestationen ska återgå till den andra avtalsparten om det annars skulle medföra en obehörig vinst för konkursboet.

(2) Om en skuld betalas till gäldenären efter att insolvensförfarandet har inletts ska det inte befria betalaren, såvida betalningen inte sker till förmån för konkursboet eller betalaren vid tidpunkten för betalningen inte kände till att insolvensförfarandet inletts och okunnigheten inte beror på att denne förfarit oaktsamt (betalaren borde ha känt till det).

D: Skälen till begäran om förhandsavgörande:

[10] 1.1. Enligt lagvalsreglerna i artikel 7.2 c och m i insolvensförordningen ska gäldenärens rådighet och förvaltarens behörighet samt regler om vilka återvinningsbestämmelser eller liknande bestämmelser som är tillämpliga bedömas enligt lagen i inledandestaten. Följaktligen bestäms rättshandlingarnas verkningar och i vilken omfattning gäldenärens rådighet begränsas, samt huruvida det är möjligt att göra godtrosvärv från gäldenären, enligt *lex fori concursus*, varvid i synnerhet artikel 31 i insolvensförordningen också ska beaktas (Trenker i Koller/Lovrek/Spitzer *IO*² [2022] artikel 7 EuInsVO [insolvensförordningen] punkt 16; Maderbacher i Konecny, *Insolvenzgesetze* artikel 7 EuInsVO 2015 [från den 1 september 2018 rdb.at] punkt 38; Knof i Uhlenbruck *InsO*¹⁶ [2023] artikel 7 EuInsVO punkterna 49, 102; Duursma-Kepplinger i Duursma-Kepplinger/Duursma/Chalupsky, *EuInsVO* [2002] artikel 4 punkt 15).

[11] 2.1. Enligt österrikisk rätt innebär inledandet av insolvensförfarandet att gäldenären förhindras att fritt förfoga över samtliga tillgångar som omfattas av verkställighet och som vid denna tidpunkt tillhör gäldenären eller som denne erhåller under insolvensförfarandet (konkursboet) (2 § punkt 2 IO). Enligt 3 § punkt 1 IO har rättshandlingar som gäldenären ingår efter att

- insolvensförfarandet har inletts och som rör konkursboet inte någon verkan gentemot konkursborgenärerna.
- [12] 2.2. Inledandet av insolvensförfarandet innebär en dubbel begränsning av gäldenärens förfoganderätt, nämligen en faktisk sådan till följd av att konkursförvaltaren övertar förvaltningen, och en rättslig sådan som inträder omedelbart när insolvensförfarandet inleds, vilket tar sig uttryck i att gäldenärens rättshandlingar kan bli föremål för återvinningstalan. Den medför inte någon allmän begränsning av gäldenärens rättshandlingsförmåga. Tvärtom kan denne fortfarande åta sig skyldigheter. Gäldenärens rättshandlingar avseende konkursboet kan dock inte göras gällande mot konkursborgenärerna (RS0063784, 17 Ob 6/21p). Det innebär att gäldenären kan ingå onerösa rättshandlingar även efter att insolvensförfarandet har inletts, men de fordringar som härrör från dessa kan inte göras gällande mot konkursboet förrän insolvensförfarandet har avslutats (Kodek i Koller/Lovrek/Spitzer *IO*² § 3 IO punkt 6).
- [13] 2.3. Om konkursboet förlorar en tillgång till följd av att gäldenären ingår en rättshandling som är ogiltig i den mening som avses i 3 § punkt 1 IO kan den återkrävas (17 Ob 12/21w). Om förvärvaren inte längre kan återlämna tillgången som förvärvats från gäldenären till följd av att denne inte längre innehar den, till exempel till följd av att den sålts vidare, ska bedömningen av om en skadeståndstalan eller talan som grundas på obehörig vinst kan riktas mot förvärvaren ske enligt civilrättsliga regler (Schubert i Konecny, *Insolvenzgesetze* 3 § KO [konkurslagen] punkt 21).
- [14] 2.4. Till skillnad från 3 § punkt 1 IO som föreskriver att vissa rättshandlingar som ingås av gäldenären och påverkar konkursboet är ogiltiga, föreskriver 3 § punkt 2 IO inte någon inskränkning av denna princip till förmån för en tredje man som i god tro gör ett förvärv från gäldenären men som – utan att det kan läggas vederbörande till last – inte kände till att insolvensförfarandet hade inletts.
- [15] 2.5. I 3 § punkt 2 IO föreskrivs att konkursgäldenärens gäldenärer inte med befriande verkan kan betala en skuld till direkt till denne. Detta är en konkretisering av principen som fastslås 3 § punkt 1 IO, eftersom även mottagandet av en betalning utgör en rättshandling i den mening som avses i 3 § punkt 1 IO. Eftersom gäldenären fråntagits rätten att förfoga över konkursboet har denne inte heller rätt att ta emot betalningar som avser fordringar som tillhör konkursboet. Det finns ett undantag för det fall att betalningen sker till förmån för konkursboet eller betalaren inte kände till att ett insolvensförfarande inletts och denna omständighet inte kan läggas vederbörande till last.
- [16] 3.1. Artikel 31.1 i insolvensförordningen syftar däremot till att skydda en tredje man som handlar i god tro när denne i en annan medlemsstat än inledandestaten gör en betalning till gäldenären efter att insolvensförfarandet

inletts, utan att känna till denna omständighet, trots att skulden ska infrias hos förvaltaren. Sådana betalningar anses befriande (Klauser/Weber i Konecny, *Insolvenzgesetze*, artikel 31 EuInsVO 2015 (från den 1 september 2018 rdb.at) punkt 31, Scholz-Berger i Koller/Lovrek/Spitzer² artikel 31 EuInsVO punkt 1, Müller i Mankowski/Müller/J.Schmidt EuInsVO 2015 artikel 31 EuInsVO punkt 2).

- [17] 3.2. Enligt vissa röster i doktrinen kräver artikel 31 i insolvensförordningen att konkursgäldenärens gäldenärer betalar till konkursförvaltaren, vilket dock förutsätter att konkursgäldenären har en giltig fordran. Enligt detta synsätt skulle således endast konkursboets fordringar omfattas (se Klauser/Weber *ibid.* punkt 7, Scholz-Berger *ibid.* punkt 4, Müller *ibid.* punkt 10). Detta skulle innebära att artikel 31.1 i insolvensförordningen inte är tillämplig på betalningar från tredje man till gäldenären som grundas på en rättshandling som kan bli föremål för återvinning och som ingåtts efter att insolvensförfarandet inleddes, eftersom det inte rör sig om fordringar som tillhör konkursboet och de således inte heller ska betalas till förvaltaren.
- [18] Det kan dock även hävdas att det enbart av lydelsen av artikel 31.1 i insolvensförordningen, som endast avser infriande av skulder till gäldenären i allmänhet, inte är möjligt att dra slutsatsen att bestämmelsen inte också omfattar betalningar som genomförs av en av konkursgäldenärens gäldenärer, som inte kände till att insolvensförfarandet inletts, och som således grundas på en ogiltig rättshandling.
- [19] EU-domstolens dom C-251/12 som avsåg den tidigare bestämmelsen i artikel 24.1 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden saknar relevans och ger således ingen närmare ledning i denna fråga. Den avsåg nämligen inte en betalning som tredje man gjort till gäldenären, utan en betalning som på order av gäldenären erlagts till en av dennes borgenärer.
- [20] 3.3. Om artikel 31.1 i insolvensförordningen alltså tolkas så, att även sådana betalningar omfattas av tillämpningsområdet för denna bestämmelse, uppkommer följaktligen frågan om platsen för betalningen. Platsen för betalningen ska anses vara den plats där betalaren faktiskt genomförde betalningen. Att lämna en order om överföring av pengar i en annan medlemsstat anses vara tillräckligt i detta sammanhang (Klauser/Weber *ibid.* punkt 12, Scholz-Berger *ibid.* punkt 7, Müller *ibid.* punkt 8).
- [21] Auto1 European Cars har en filial i Österrike. Med detta avses en ekonomiskt självständig verksamhet som är fysiskt skild från huvudkontoret och som har en egen organisatorisk funktion. Filialen saknar rättskapacitet. Det utländska bolaget innehar samtliga rättigheter och skyldigheter (6 Ob 40/19d).

[22] Det är oklart huruvida platsen för överföringen av pengar även ska anses vara platsen för betalningen i en situation där betalaren, som är etablerad i en medlemsstat, bedriver en filial i den mening som avses ovan i den medlemsstat där insolvensförfarandet har inletts och även genomför transaktionen genom filialen, och det endast är överföringen av penningbeloppet som utförs via ett konto i en annan medlemsstat, till vilken filialen inte har någon särskild anknytning.

[23] III. [utelämnas] [nationell processrätt]

Oberster Gerichtshof

Wien, den 22 februari 2024

[utelämnas]

ARBETSDOKUMENT